

2. Стишов О. А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Біла Церква, 2019. 189 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-355-5-38>

Козерод О. В.,

*доктор історичних наук, старший науковий співробітник
Інституту політичних і етнонаціональних досліджень
імені І. Ф. Кураса Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

СУЧАСНИЙ АНТИСЕМІТИЗМ У НІМЕЧЧИНІ: ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

У зв'язку з низкою історичних причин і почуттям провини німецького народу через участь в організації Голокосту уряд Німеччини зробив боротьбу з антисемітизмом одним із важливих завдань. Німеччина чимало робить для увічнення пам'яті жертв Голокосту, виплачує компенсації постраждалим та їхнім нащадкам, проводить роботу в сфері реституції культурних цінностей. При цьому стан справ з антисемітизмом протягом останніх років продовжує погіршуватися, перш за все через великий вплив соціальних мереж, зміцнення позицій антиміграційних партій, зростання популярності теорій змови.

Так, нове дослідження, що стосується рівня антисемітизму в сучасній Німеччині, продемонструвало стійкість упереджень по відношенню до євреїв серед прибічників правих партій. Опитування проводилося на замовлення Центральної Ради євреїв Німеччини соціологічною компанією Forsa. Воно виявило тверду підтримку антисемітських ідей у прибічників ультраправої партії «Альтернатива для Німеччини», а також серед німецьких виборців загалом. Наприклад, 30% опитаних німців ствердно відповіли на питання про те, чи використовують євреї почуття провини Німеччини за Голокост для «отримання переваги». Серед прибічників АдН цей показник сягнув 59%. Крім того, 21% опитаних погодилися з твердженням про те, що політика Ізраїлю щодо палестинців точно відображає переслідування євреїв нацистською Німеччиною. Серед прибічників АдН твердження підтримали 32% респондентів. Також 24% опитаних вважають, що євреї мають непропорційно великий вплив на політику Німеччини. Серед прибічників АдН показник склав 50%. Показово те, що більшість

респондентів не вважає себе антисемітами. Так, із заявою «Я нічого не маю проти євреїв» погодилися 92%, а з твердженням «Я нічого не маю проти сіоністів» – 57%.

Водночас в останні роки проявилася проблема антисемітизму в політиці місцевої влади Німеччини з розвитку історичної пам'яті. Так, згідно з даними дослідження, проведеного на замовлення комісара по боротьбі з антисемітизмом федеральної землі Берлін Семюела Зальцборна, щонайменше 290 вулиць і площ в столиці Німеччини названі на честь людей, які сповідували антисемітські погляди. Автор дослідження, політолог Семюел Зальцборн, призначений на свою посаду 2020 року, заявив, що не закликає змінювати назви вулиць. Замість цього він заявив німецькому телеканалу RBB, що дослідження було проведено для того, аби «створити систематичну основу для важливої суспільної дискусії».

В межах такої дискусії обговорюватиметься питання про те, що протягом століть антисемітизм був панівною точкою зору в Німеччині, а це означає, що багато людей, які зробили значний внесок у розвиток суспільства, могли висловлювати антисемітські погляди. Наприклад, Мартін Лютер закликав переслідувати та виганяти євреїв, а на сьогодні Мартін-Лютер-Штрассе розташовується в одному з популярних районів Берліна. У дослідженні згадується кілька вулиць, названих на честь людей, котрі боролися з нацистами, але висловлювали антисемітські погляди. Прикладом є Мартін Німеллер, пастор, який виступав проти нацизму, проте звинувачував євреїв у боговбивстві. Отто Дібеліус, єпископ, що помер 1967 року, писав про вирішення «єврейського питання». На честь них названі берлінські вулиці. Також є вулиця на честь Генріха фон Трейчке, який вигадав фразу «євреї – наше нещастя», зазначає ЖТА. Автор дослідження, політолог Фелікс Засманнсгаузен припустив, що в деяких випадках перейменування вулиць і площ може бути доречним. В інших випадках додавання таблички чи іншого маркера антисемітської історії також може бути непоганим кроком.

При цьому в Берліні ситуація з антисемітизмом є однією з найскладніших в Німеччині. Прояви ненависті та злочинні дії проти євреїв у німецькій столиці сягнули прикро високого рівня. За даними прокуратури, зафіксовано новий максимум антисемітських злочинів у Берліні. У 2022 році в прокуратурі було зареєстровано 691 подібну справу, заявив репортерів німецького агентства друку берлінський офіцер по боротьбі з антисемітизмом Флоріан Генгст. «На жаль, стійке зростання триває, і з даних, що ми маємо, можна зробити висновок, що воно дійсно значне», – каже Генгст. Генеральна прокуратура вже фіксувала безперервне зростання кількості подібних справ у попередні роки. У 2021 році їх було 661, роком раніше було 417 процедур, у 2019 році – 386. «Антисемітизм зустрічається у повсякденному житті

та є глибоко вкоріненим у деяких верствах суспільства», – наголосив Генгст. На сьогодні існує тенденція підкріплювати антисемітизм конспірологічними наративами. Типова схема – покласти на євреїв «зловмисну» відповідальність за те, до чого вони не мають жодного стосунку. У зв'язку з пандемією Covid-19 були проведені паралелі між державними заходами щодо стримування євреїв і систематичним знищенням євреїв при нацистах.

Як приклад адвокат навів використання жовтих зірок з написом «нещеплені» або фразу «щеплення звільняє», в основу якої покладено напис на входних воротах концтабору в Освенцимі. «Прокуратура послідовно займається цим», – підкреслив Генгст. У Берліні винесено декілька остаточних вироків за розпалювання ненависті. Проте судова практика районного суду та обласного суду неоднакова. За словами Генгста, неправдива інформація у зв'язку з агресивною війною Росії проти України також посилює антисемітизм. При цьому риторика націонал-соціалізму використовується «страхітливим чином», повідомляє видання *Blick*. Незалежно від цього, євреї стикаються з ненавистю та образами у повсякденному житті – на вулиці чи в соціальних мережах.

Рівень антисемітизму та, зокрема, антисемітського насильства в Німеччині зріс і в 2022 році. Про це свідчать дані офіційної статистики, опублікованої 28 лютого 2023 року. Згідно зі статистикою, опублікованою Федеральним управлінням кримінальної поліції, у 2022 році зростання антисемітських проявів у Німеччині продовжилося в річному численні, при цьому кількість зареєстрованих актів насильства збільшилася майже на 40%. Назвавши ці цифри «ганьбою для країни», міністерка внутрішніх справ Німеччини Ненсі Фезер закликала до суворіших покарань для порушників. Згідно зі звітом, кількість насильницьких злочинів проти євреїв зросла з 63 у 2021 році до 88 у 2022 році. Усього за рік було зафіксовано 2639 правопорушень, скоєних на ґрунті антисемітизму. Хоча це означає незначне зниження у порівнянні з 3028, зареєстрованими 2021 року, чиновники підкреслили, що загальна кількість за 2022 рік, ймовірно, збільшиться, оскільки деякі статистичні дані, зібрані наприкінці року, ще не включено до остаточного звіту. Чимало чиновників також визнають, що про значну кількість антисемітських злочинів не повідомляється. «Темне поле набагато більше – ті інциденти, про які в першу чергу не повідомляється з різних причин», – зауважив минулого року Томас Гальденванг, президент Федерального відомства із захисту конституції Німеччини (BFV), стверджуючи, що інциденти, про які повідомляється владі, є лише «верхівкою айсберга». Єврейська громада Німеччини висловлює жаль з приводу того, що «антисемітизм стає все жорстокішим». «Це не обмежується словами й псуванням майна – насильство все більше спрямоване на самих євреїв», – сказав

Йозеф Шустер, президент Центральної ради німецьких євреїв, репортеріві Welt. Петра Пау, віцепрезидентка парламенту Німеччини, Бундестагу, заявила, що дані доводять: антисемітизм «становить загрозу для суспільства в цілому». Пау, чий офіс попросив у поліції оприлюднення цих даних, закликала владу поставитися до проблеми із більшою «чутливістю». Вона зазначила, що в третьому кварталі 2022 року через неадекватні критерії, використані для звітування, початковий висновок про 302 акти антисемітизму згодом був переглянутий, й кількість випадків збільшилася до 653.

В цілому, незважаючи на прагнення держави боротися з антисемітизмом, ситуація з цим явищем в Німеччині продовжує погіршуватися. Експерти та правоохоронні органи на сьогодні мають гідну нормативну базу й умови для боротьби з антисемітизмом, проте їм важко впоратися зі зростанням расистських й антисемітських настроїв, які підтримуються правими політичними партіями та групами в соціальних мережах.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-355-5-39>

Панченко О. І.,

*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

ЗАСОБИ ДОСЯГНЕННЯ СТИСЛОСТІ ТЕКСТУ В АНОТАЦІЇ ДО ДИСЕРТАЦІЇ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Анотація до дисертації доктора філософії є порівняно новим науковим жанром, поява якого визначена євроінтеграційним рухом України, зокрема у напрямі узгодження наукових ступенів в Україні та європейських країнах. Сучасна анотація може бути порівняна з такими її попередниками, як автореферат кандидатської дисертації обсягом до 1,5 друкованого аркуша або анотація в авторефераті (до 500 друкарських знаків). Вимоги, що адаптовані до європейських стандартів підготовки та захисту наукового дослідження доктора філософії, ставлять перед лінгвістами та перекладачами нові завдання щодо аналізу його лексико-семантичних, граматичних, стилістичних особливостей та засобів перекладу англійською мовою, які є невід'ємною вимогою до захисту дисертації.